

Blauwdruk Rap it up!

Aanleiding

Uit het PISA (2016) onderzoek blijkt dat Nederlandse jongeren qua leesvaardigheid gemiddeld goed scoren ten opzichte van de rest van de wereld. Wel is een verontrustende trend ingezet; het aantal jongeren met een taalachterstand blijft toenemen. Zo verlaat 1 op de 10 leerlingen het basisonderwijs zonder het vereiste taalvaardigheidsniveau te hebben en heeft 1 op de 5 vijftienjarigen een taalachterstand (Christoffels, Groot, Clement & Lam, 2017). Daarnaast hebben Nederlandse leerlingen in vergelijking met andere Europese landen een slechtere leesattitude; zij halen niet veel plezier uit lezen (Leesmonitor, 2016).

Om te voorkomen dat deze groep jongeren de laaggeletterden van de toekomst zijn, moet er actie ondernomen worden. Maar hoe krijg je deze groep enthousiast om met taal aan de slag te gaan? Binnen het thema Jeugd en jongeren: Taalsterker (onderdeel van het provinciaal gesubsidieerde project Versterken taalvaardigheid) onderzoekt Cubiss welke activiteiten wél en welke activiteiten minder succesvol zijn.

De basis van onze zoektocht is een onderzoek dat Youngworks in 2017 voor ons uitvoerde. Eén van de activiteiten die we de jongeren toen hebben voorgelegd zijn rapworkshops. Hier werd tijdens het onderzoek enthousiast op gereageerd. Ook op de [ABC-Day](#) die begin 2018 op het ROC Wandelboslaan is georganiseerd, werd de georganiseerde rapworkshop goed ontvangen. Genoeg reden om dit in 2018 samen met R-Newt (jongerenwerk in Tilburg) verder uit te bouwen. Dat deden we in het project [Rap it up!](#). In juni t/m december 2018 hebben jongeren in drie verschillende wijken twee uur durende workshops gevolgd van lokale rappers.

Voor een impressie van het project kun je het [interview met deelnemer Marwa](#) bekijken.

In dit document delen we onze bevindingen en geven we tips voor organisaties die een vergelijkbare activiteit willen organiseren.

Opzet

Per wijk werden 5 workshops georganiseerd. De jongeren kregen deze rap-workshops van een lokaal rolmodel. Naast de rappers waren er ook altijd jongerenwerkers van R-Newt aanwezig om de jongeren te ontvangen en tijdens de workshops extra ondersteuning te bieden. De workshops vonden plaats in de buurthuizen van R-Newt. Naast een workshop-ruimte was in elk buurthuis ook een studio beschikbaar. De jongeren konden hier hun zelf geschreven nummers opnemen en kregen vervolgens via mail een mp3 met hun eigen track. Dit was voor de jongeren de kers op de taart en maakten de workshops echt tot iets speciaals.

Tip! *Ga je zelf ook rapworkshops organiseren? Ga dan op zoek naar een studio waar je gebruik van kunt maken.*

Doelgroep

We hebben voorafgaand aan het project gekozen om ons te richten op de volgende doelgroep: Jongeren in de leeftijd van 12 – 15 jaar op VMBO basis kader of VMBO kader niveau, of 15 – 18 jaar op MBO niveau 1 of 2, en voortijdige schoolverlaters.

In Tilburg-West sloten er vrijwel alleen maar jongeren met een migratieachtergrond aan in de leeftijd 12 – 15 jaar. In Tilburg-Noord hadden we ook een jonge gevarieerde groep, maar dan een met veel jongeren met meerdere problematieken. Deze groep was eigenlijk te 'zwaar' voor dit project. In Oud-Noord was het een heel gemengde groep; er sloten kinderen van inburgeraars aan, maar ook andere jongeren met een migratieachtergrond.

Wat gedurende het gehele project opviel was dat vooral de leeftijdsgroep 12-15 jaar de workshops volgde, terwijl we van tevoren 'gewaarschuwd' waren over de onbereikbaarheid van deze groep. Tegen de verwachtingen in volgden ook meisjes de workshops.

Rolmodel

We maakten bij Rap it up! gebruik van lokale rolmodellen als workshopbegeleiders. De inzet van rolmodellen is voor jongerenwerkers een beproefde methode. Chiara (projectleider bij R-Newt): “Dit is een methodiek die jongeren blijft prikkelen. Ze zijn echt gemotiveerd om naar de workshops te komen omdat die specifieke persoon de workshop geeft.”

Tip! *Het project valt of staat met de keuze voor het juiste rolmodel. Het is belangrijk dat de lokale held ‘respect’ krijgt van de deelnemers. In Tilburg viel het op dat als het rolmodel eigen muziek op Spotify had staan, hij al snel respect kreeg, ook al vonden de deelnemers de nummers niks.*

De lokale held moet didactische vaardigheden hebben, flexibel zijn en in staat zijn om snel in te springen op veranderende omstandigheden; de doelgroep is lastig te boeien en de spanningsboog van de jongeren is over het algemeen niet heel erg groot. Studenten van de Rockacademie of Herman Brood Academie krijgen les in didactische vaardigheden en spreken de doelgroep aan, dus kunnen vaak prima fungeren als workshopleider.

De rolmodellen die tijdens Rap it up! zijn ingezet, zijn professionals. Zij bepaalden zelf de inhoud van de workshops. Ze kregen hierbij wel de opdracht dat de workshops vooral over taal moesten gaan. Aan het einde van dit document staat een aantal werkvormen die succesvol zijn toegepast.

Bereik

De workshops zijn uitgezet in Tilburg Noord, Tilburg West en Tilburg Oud-Noord. Hieronder staan per wijk het gemiddeld aantal deelnemers en de verdeling van jongens en meiden.

Wijk	Gemiddeld aantal deelnemers	Verdeling jongens/meiden
Noord	5	Alleen jongens
West	6	Helft jongens, helft meiden
Oud-Noord	5	Helft jongens, helft meiden

Tip! *Zorg voor kleine groepen van maximaal 10 deelnemers per keer. Volgens Chiara is dat voor deze doelgroep al veel. Jongeren in deze leeftijd zijn erg gevoelig voor groepsdruk. Hoe groter de groep, hoe groter de groepsdruk en hoe moeilijker het voor de workshopbegeleider is om overzicht te houden.*

Kosten

Wij hebben € 500 voor de inhuur van voor 5 workshops uitgegeven.

De inzet van jongerenwerk qua uren is ongeveer 25 uur per wijk geweest. Deze uren zijn besteed aan het zoeken van een rolmodel, het werven van de jongeren en ondersteuning bieden tijdens de workshops.

Inhoudelijke tips workshops

Mogelijke (groeps- en individuele) opdrachten gedurende de workshops:

- Vergelijk de rijmschema's van een rapper met die van een dichter; wie heeft het meest ingewikkelde rijmschema en waarom? Bijvoorbeeld op basis van Typhoon – Drieluik.
- Schrijf met een groepje een rap van een refrein en drie coupletten rondom een bepaald thema en zet er een beat onder.
- Schrijf een nieuwe tekst op een bestaande rap.
- Maak een rap rondom een bericht in het nieuws of boek wat je aanspreekt (of juist niet).
- Herken de woordgrap; haal woordgrappen uit raps. “*Pomp die shit als een lekke band. Ik geef kennis door als de stok van een estafette, heb de touwtjes in handen als Gepetto.*” - Rapper Winne. “*Ik ben zo lam als een klein schaap*” – Kraantje Pappie – Mijn Nacht.
Meer [woordgrappen zijn verwerkt in een publicatie](#).
- Rapper Spanish heeft ook goede raps om deze opdracht mee te doen. [Bekijk deze als voorbeeld](#). Voor de liefhebbers: klinkt wat meer als de Oldskool Nederrap van Opgezwolle.
- Vervang woorden in je favoriete Nederlandstalige rap door synoniemen.
- Geef als workshopleider de eerste twee zinnen door waar de rap mee moet beginnen. De jongeren maken de rap dan zelf af. Zo kun je het onderwerp sturen van money & bitches naar iets wat positiever is.

Vervolg inhoudelijke tips workshops

- Geef de jongeren een thema mee waar ze over gaan rappen. Overval ze hier niet mee, maar vertel het een week eerder al, zodat ze hun gedachten er alvast over kunnen laten gaan. Om ze op weg te helpen kun je samen een woordweb maken van alle woorden die met desbetreffend onderwerp te maken hebben.
- Laat zien dat heel veel teksten 'rapbaar' zijn. Neem bijvoorbeeld een kinderboek mee en lees dat op een beat voor (of laat dit [heel mooie voorbeeld](#) zien). Of neem een gedichtenbundel mee en laat de jongeren een tekst uitkiezen om voor de groep te rappen.
- Schrijf vijf verschillende woorden op het bord/de flipover en laat de jongeren in 5 minuten zoveel mogelijk rijmwoorden bedenken. Het team/de leerling met de meeste punten wint en die mag bijvoorbeeld de beat uitkiezen waar iedereen op moet rappen op het einde.